

struinen

waternet

NIEUWS UIT DE AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN | NR. 75 | HERFST 2012

nieuwe website

facelift voor de AWD

struinen met Linda

Ingang
Zandvoortselaan

damhert
bronst

Ingang
Oase

Ingang
Panneland

Ingang
De Zilk

gespot

De Amsterdamse
Waterleidingduinen ligt
aan de kust, ten zuiden
van Zandvoort

03 STRUINEN MET
Linda

08 PANORAMA
Nieuwe website

**12 BEWONERS VAN
DE AWD**
Herfstdrukke

04 NATUUR EN WATER
Facelift voor de AWD

10 KINDERPAGINA
Herfst

14 UITGELICHT

07 GESPOT
De waterbeestjes specialist

11 MIJN WATER
Kanoen

**16 ACTIVITEITEN-
KALENDER**

'Ik vind het hier geweldig!'

LINDA RUIGROK (16) IS OPGEGROEID OP EEN BOERDERIJ IN VOGELENZANG, PAL NAAST DE AMSTERDAMSE WATERLEIDINGDUINEN. ZE KOMT ER IN WEER EN WIND AL ZOLANG ZE ZICH KAN HERINNEREN.

'De koeien in de Waterleidingduinen zijn van mijn vader. De beesten houden de begroeiing laag, zodat de duinen een beetje open blijven. Ik ging al met pa mee toen ik nog in een kinderstoeltje zat. Het duin is onze achtertuin. Met vriendjes en vriendinnetjes was ik er vroeger niet weg te slaan. We bouwden hutten, klonnen in bomen en gingen naar het

bezoekerscentrum om leuke tentoonstellingen te bekijken. Als boerendochter help ik tegenwoordig het vee oormerken. En als er kalfjes zijn geboren, gaan we met de hele familie het duin in om ze te zoeken. Dat kan soms uren duren omdat het duingebied best groot is.

Met mijn vriendinnen praat ik nooit over de duinen en de boerderij. Natuur vinden ze niet zo interessant en de stal vinden ze vooral stinken. Onzin natuurlijk, maar wat maakt het uit. Ik vind het hier nog steeds geweldig! Na havo 5 ga ik naar de Agrarische Hogeschool in Dronten. Dan kan ik na het afronden van mijn studie het bedrijf van mijn vader overnemen. In de Flevopolder zal ik de duinen vast gaan missen. Dat weet ik nu al.'

Facelift voor de Waterleidingduinen

Volgens internationale specialisten zijn de Nederlandse duinen unieke Europese topnatuur. Om te zorgen dat onze duinen in topconditie komen en blijven is stevig natuurbeheer nodig. Daarom krijgen de meest kwetsbare duingebieden van de Europese Unie subsidie voor natuurherstel. Ook de Waterleidingduinen krijgt die mooie kans en ondergaat de komende jaren een facelift.

De vergelijking is misschien niet helemaal correct, maar het beeld is wel veelzeggend: van Zeeland tot in Noord-Holland lijden de Nederlandse duinen aan een vorm van obesitas: ze krijgen te veel voeding en groeien langzaam dicht met bomen, struiken en een dikke humuslaag waar vooral taai gras op groeit. Boombladeren en ander organisch afval hoopt zich

op. De bodem wordt nog eens extra gevoed door voedingsstoffen uit auto's en industrie, die in de lucht zweven en in de natuur neerdalen. Door deze 'stikstofdepositie', raken de duinen 'overbemest'. Het lijkt met elkaar in tegenspraak, maar op voedselrijke duinbodems neemt de soortenrijkdom juist af. Kwetsbare planten, zoals het duinviooltje en slangenkruid verdwijnen. Deze karakteristieke duinplanten hebben een voorkeur voor voedselarme kalkrijke grond van open zandvlaktes en stuifduinen. Ook de zandhagedis en de duinparelmoervlinder voelen zich in de verruigde duinen minder thuis.

HOGE KOSTEN

Om bedreigde planten en dieren weer de ruimte te geven verwijdert Waternet op grote schaal Amerikaanse vogelkers. Ook vrijwilligers leveren hieraan jaar-

lijks een stevige bijdrage. Deze exotische 'Prunus serotina' ook wel 'bospest' genoemd, overwoekert de duinen. Daardoor is het duinlandschap minder open dan vroeger. Met graafmachines schraapt Waternet op sommige plekken de bodem af. Met dit plaggen, verwijderen we de verruigde vegetatie en de voedselrijke toplaag, zodat zaden die in het onderliggende zand liggen weer kunnen ontkiemen. De kosten voor plaggen en prunusbestrijding zijn niet gering. "Waternet reserveert jaarlijks zo'n drie- tot vierhonderdduizend euro voor prunusbestrijding en nabehoor", vertelt Petra Nelissen van de Waternet-afdeling Bron & Natuurbeheer (zie het interview-kader). "Dankzij die investering is de natuur al enorm opgeknapt. Om de natuurkwaliteit in het hele gebied te verbeteren, is wel iets meer nodig, want vogelkers verspreidt zich razendsnel."

OMVANGRIJKE OPKNAPBEURT

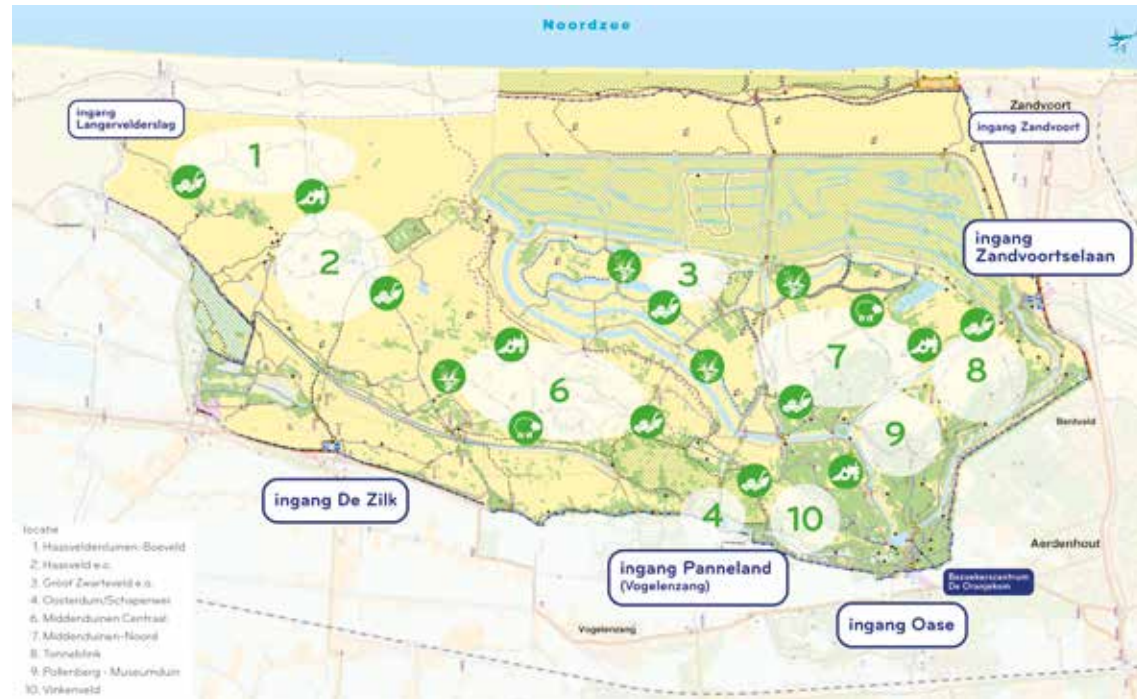
Gelukkig werken er in Brussel op belangrijke posten oplettende natuurbeschermers. Samen met Nederlandse natuurbeheerders waken zij over de meest kwetsbare Europese natuurgebieden. Gebieden met het Europese kwaliteitsstempel 'Natura 2000' krijgen de meeste aandacht. De Waterleidingduinen zijn onderdeel van dit Europese natuurnetwerk. Net als Nationaal Park Zuid Kennemerland en andere delen van de Nederlandse kust. Als het voortbestaan van dieren en planten wordt bedreigd, komen Natura-2000-gebieden in aanmerking voor Europese natuurherstelsubsidies. Voor de medewerkers van de afdeling Bron & Natuurbeheer van Waternet kwam er deze zomer dan ook verheugend nieuws uit Brussel. Hun subsidieaanvraag voor de Waterleidingduinen is goedgekeurd voor een bedrag van 1.2 miljoen euro. Dankzij die toezegging draagt ook de provincie Noord-Holland extra bij in de kosten. Samen met de eigen bijdrage van Waternet is er nu tot 2016 voldoende geld voor een omvangrijke opknapbeurt. "Nu kunnen we het verschil maken," zegt Petra Nelissen.

INTENSIVE CARE

Tot en met 2016 wordt er vooral in de herfst en de winter keihard gewerkt in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Met Europees geld zal Waternet aannemers met groot materieel inhuren. De 'intensive care' van graafmachines, zandwagens en plukjes vrijwilligers is de komende jaren actief op zo'n tien locaties, onder meer in de Haasvelderduinen en het Boeveld in het zuiden en het Vinkenveld in de noordelijke Waterleidingduinen. We gaan de prunus te lijf en schrapen op plekken de voedselrijke toplaag af. Zo kan kaal zand weer stuiven. Ook nemen we vochtige duinvalleien onder handen, zodat bezoekers in de duinen kunnen blijven genieten van prachtige vlinders en orchideeën.

Uw mening telt!

Wilt u meewerken aan een onderzoek over dit LIFE-project? Praat mee in de discussiebijeenkomsten in oktober. Kijk op pagina 15 hoe u zich aan kunt melden.

MAATREGELN

In alle aangegeven gebieden gaan we maaien. (Behalve op locatie 4, daar willen we een waterpoel herstellen) Zo wordt een stikstofrijke bovenlaag weggehaald. Op een aantal locaties is alleen maaien voldoende. Daarna wordt overal geplagd, tot een diepte van gemiddeld 7,5

centimeter. Hiermee verwijderen we organisch materiaal. Voor het plaggen wordt er eerst gefreesd. Tegelijk met het plaggen verwijderen we ook prunushaarden. Op locatie 1 willen we de vochtige valleien herstellen. Hier gaan we plaggen en een paar dichtgegroeide stuifkuilen uitgraven. Op locatie 2,3,7

en 10 is de begroeiing zo intens, dat we eerst struiken en bomen moeten rooien, voordat het maaien kan beginnen. Deze gebieden worden later ook dieper geplagd, tot maximaal 10 centimeter. Zodat ook de zaden van de prunus worden verwijderd. We werken in het middenduin aan het herstel van twintig waterpoelen.

De poelen zijn een verrijking voor de natuurtypen en werken hun ontwikkeling in de hand. Waternet gaat een derde schaapskudde aan het werk zetten. Dit is nodig om te zorgen dat de prunus wegblijft. Zo borgen we de duurzaamheid van de herstelwerkzaamheden.

Zondag 12 augustus, 18.00 uur

naam:

Petra van Wezel (48)

De waterbeestjes specialist

Wat doe je in de Amsterdamse Waterleidingduinen?

"Vroeger kwam ik hier als wateranaliste van de provincie Noord-Holland om onderzoek te doen naar kleine waterbeestjes. Tegenwoordig geef ik excursies. Vandaag bereid ik me voor op mijn favoriet: de waterbeestjes-excursie voor kinderen. Ik heb van mijn beroep mijn hobby gemaakt. Zo kan ik nog steeds naar libellenlarven, bloedzuigers, bootsmannetjes, allerlei zoetwaterslakken, torren en kevers speuren."

Kom je hier vaak?

"Nu de kinderen wat ouder zijn heb ik meer tijd om van dit prachtige, waterrijke gebied te genieten. Door mijn natuuropleiding en van vrienden leer ik steeds meer over de waterzuivering en flora en fauna. Hoe meer ik weet, des te meer ik geniet. En dat wil ik graag overbrengen in mijn excursies. Wildexcursies en rondleidingen met ouderen en bewoners van Nieuw-Unicum doe ik met groot plezier en hoop ik in de toekomst nog vaak te blijven doen."

Wat vind je zo bijzonder aan dit gebied?

"Kijkend door een vergrootglas zie ik de meest bijzondere vormen en soorten waterbeestjes in mijn waterbak. Van salamanders, waterschorpioenen tot schrijvertjes en kikkervisjes in verschillende levensstadia. Al blijft het water mijn grote liefde, ik zit niet alleen met mijn duikbril op, ook de vogels en andere dieren hebben steeds meer mijn aandacht."

PROJECTLEIDER NATUURHERSTEL
PETRA NELISSEN:

'Natuur herstelt sneller dankzij EU-subsidie'

"Dat de duinen zijn veranderd, valt vooral de oudere, gepassioneerde natuurliefhebbers op," zegt Projectleider Natuurherstel Petra Nelissen van Waternet. "Er zijn meer dichtgegroeide stukken waar niemand meer doorheen kan kijken. Het open duinlandschap is een beetje verdwenen."

"Waternet werkt al een flink aantal jaren aan het bestrij-

den van onder meer Amerikaanse vogelkers die duinen overwoekert. Om de natuurkwaliteit blijvend te verbeteren was extra geld nodig. Nu Europa 1,2 miljoen euro subsidie geeft, kunnen we het herstelproces versnellen en de omslag maken die nodig is." Duinbezoekers zullen wel iets merken van de werkzaamheden, beseft Nelissen. "Veel bezoekers zijn terecht wat allergisch voor groot materieel in de duinen. Ze komen voor hun rust en willen geen verstoring van maaimachines, kraantjes en transportwagens. Maar grootschalig onderhoud

is nodig om de toekomst van kwetsbare duinnatuur veilig te stellen. We gaan natuurlijk geen natuur stuk maken. Er komen rijplaten te liggen en we zorgen voor veilige rijroutes. Er wordt uitsluitend gewerkt in het najaar en in de winter." Wel zijn voorzorgsmaatregelen nodig. "Bepaalde gebieden zullen voor wandelaars tijdelijk zijn afgesloten, maar bezoekers kunnen tijdens excursies het werk van dichtbij bekijken. In 2016 zien de Waterleidingduinen er weer een beetje uit zoals vroeger: met meer open stuifduinen en bloemrijke duinvalleien."

Nieuwe website!

Onze nieuwe website voor de AWD is bijna af. Het is een interactief platform: iedereen kan foto's, filmpjes en teksten plaatsen en met elkaar delen. Tweede helft oktober gaat hij live.

waternet.nl/AWD

Deel ook je foto's en video's met anderen! Direct in het duin of later thuis.

Wandelroutes direct downloaden.

Herfst

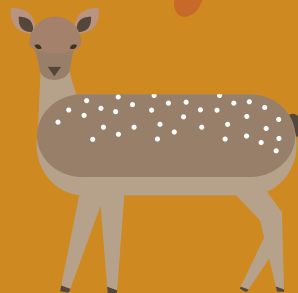
VOGELS KOMEN TERUG

Kramsvogels en koperwieken keren in september terug uit hun broedgebieden om bij ons te overwinteren. Hun favoriete voedsel is bijvoorbeeld duindoornbessen en fruit. Als je een keertje een appel eet in het duin, kun je je klokhuis met een gerust hart achterlaten als lekker hapje voor de vogels.

DAMHERT TREKT NIEUW JASJE AAN

Als het herfst wordt verandert de vacht van een damhert. In de zomer is hij kastanjebruin met soms witte vlekken. De komende maand zie je de vacht langzaam veranderen in een grijs-beige wintervacht met enkele lichtere vlekken. Met deze lekkere dikke jas kunnen ze heerlijk de winter door. En wist je dat het in oktober bronsttijd is? Lees maar eens op pagina 12!

MAAK EEN HERFSTSLINGER

1.

In de herfst vind je de mooiste herfstschatten in het bos, zoals bladeren, kastanjes en eikeltjes. Daar kun je een mooie slinger van maken. Zo doe je dat: Droog thuis de bladeren tussen keukenpapier in een dik boek. Poets kastanjes en eikels met een poetsdoek glimmend.

2.

Maak met bijvoorbeeld een schaar of schroevendraaier gaatjes in de vruchten, **doe voorzichtig!**

Doe een lange draad door een borduurnaald en rijg de bladeren, eikels, kastanjes aan de draad.

3.

Maak af en toe een knoopje in het draad, zo blijven de vruchten beter op hun plek. Je herfstslinger is klaar! Een leuk cadeautje om aan iemand te geven, of hang hem zelf op aan de muur of een kast.

'Ik ben gek van kanoën'

Waternet zuivert drinkwater in de Amsterdamse Waterleidingduinen, voert afvalwater af, houdt het oppervlaktewater schoon en onderhoudt dijken, sluizen en gemalen. In 'Mijn water' vertellen klanten van Waternet over hun favoriete water.

Wie?

Naomi Westra (15) traint minimaal tien keer per week in een een- en tweepersoonskano. In 2011 werd ze met een teamgenoot Nederlands kampioen in de K2. Dit jaar hoopt ze op een eerste plaats in de K1 tijdens het NK in september. Naomi werd op het water geboren en woont op een woonboot. "Ik houd van watersport. Vroeger zeilde ik veel, maar sinds 2010 ben ik gek van kanoën en ook lid van een kanoclub. Met school is een topsportregeling afgesproken. Ik mag af en toe vrijaf nemen als de sport hierom vraagt."

Waar?

Kanovereniging Viking aan het Vikingpad in Amsterdam. De club ligt aan de Kadoelerbreek. Van hieruit kunnen de leden over het water alle kanten op. Over hun wedstrijdlocatie het Noord-Hollands kanaal kunnen ze richting het IJ varen. Achter de ringweg A10 ligt Waterland: een absolute toplocatie voor watersporters. De club heeft Olympiërs in de gelederen en vormt met de Amsterdamse bos-kano-club Frisia de Amsterdamse en de Nederlandse top in de kanosport.

Wat(er)?

"Mijn doel?", zegt Naomi, "naar de Olympische spelen natuurlijk!" Voorlopig is het nog niet zover. Kanoën is een 'late specialisatiesport'. Olympische topsporters zijn bijna altijd ouder dan 25 jaar. Maar Naomi is gedreven en zou er over acht jaar al bij kunnen zijn. Of dat lukt is afwachten. "Naomi is goed en fanatiek," zegt een teamlid. "De kans is groot dat Nederland meer van talent Naomi gaat horen."

Najaarsdrukke

In het najaar is het in de duinen een drukke van jewelste. Tienduizenden trekvogels komen en gaan en vechten om de bessen die het duin rijk is. Mannetjes-damherten laten tijdens de bronst van zich horen. Kleuren verdwijnen van de velden en uit de valleien, maar in het bos zijn ze uitbundiger dan ooit: de herfst komt eraan!

DUINDOORN

In het najaar is het in het duin 'Oranje boven'. Miljoenen rijpe duindoorns trekken volop vogels aan die zich vlak voor de winter tegoed doen aan de vitamine C-rijke bessen. Gistende bessen zorgen voor dronken koperwieken en kramsvogels.

KRAMSVOGELS

Kramsvogels komen al in juli vanuit het hoge noorden naar Nederland, waar ze tijdelijk met tienduizenden tegelijk de AWD bevolken. Deze zangvogels hebben een grijze kop en roodbruine mantel en pijlvormige stippen op nek, hals en

buik. Groter dan 27 cm worden ze niet, maar wie goed oplet, kan ze nauwelijks missen.

VLIERBES

Typische bessensoort waar oma wel raad mee weet. De toepassingen zijn oneindig. Thee van de bloemen verstrekt de afweer. Gekookte bessen stimuleren de stofwisseling. Siroop is goed voor de keel en van de bessen wordt zelfs wijn, jenever en bier gemaakt. Waternet heeft van vlierbloesem bier laten brouwen, verkrijgbaar in bezoekerscentrum De Oranjekom. Eet de bessen niet rauw. Het lichte gif in de bessen is na koken onschadelijk gemaakt.

WIJNGAARDSLAK

Het lichaam van een kruipende wijngaardslak kan een lengte bereiken tot 12 centimeter. Het huisje wordt tot 5 cm groot. Dit is in Nederland de grootste landslak. Hij laat zich vooral bewonderen bij vochtig weer.

kramsvogel

wijngaardslak

PASPOORT

Naam: Damhert

Latijnse naam: Dama dama

Lengte: 130 tot 170 cm

Schouderhoogte: 80 (hindes)
- 97 cm (herten)

Maximale leeftijd: 12-15 jaar

Gewicht: 45 (hindes) tot 90 kilo
(herten)

Wanneer te zien: hele jaar door

Wanneer te horen: vooral tijdens de bronst

Voedsel: grassen, kruiden, jonge bladeren, bessen, en 's winters ook varens en boomschors

HET DAMHERT

Damherten zijn de grote grazers in het duin. Ze leven in gescheiden roedels (kuddes) en laten zich vooral gelden tijdens de bronst. De bronst duurt van september tot november met de piek in oktober. Mannetjes hebben 'last' van verhoogd testosteron en dat uit zich in een strijd om vruchtbare vrouwtjes. Met lokroepen trekken ze de aandacht van wijfjes. Dit is in het

duin van grote afstand te horen. Vrouwtjes zijn na zestien maanden geslachtsrijp. In juni en juli wordt na een draagtijd van 230 dagen, één kalf geboren. Het kalfje weegt ongeveer 4,5 kilogram. Het komt regelmatig voor dat wandelaars in het duin in hoge begroeiing een kalfje tegen het lijf lopen.

Tip!

Tip van: **boswachter Gerard**

Het ene moment beleef je nog prachtige zomerse dagen, even later zit je midden in de herfst. Als geen ander jaargetijde is de herfst er een van kleuren en geuren. Zet daarom uw zintuigen op scherp en zie, ruik en hoor! Er is een prachtige verscheidenheid van kleurige bomen en struiken, en de paddestoelen schieten uit de grond. Je ruikt in de ochtenddauw de hopen bladeren en het afstervend organisch materiaal. Luister naar de zwermen spreeuwen en kramsvogels die door het duin trekken. En natuurlijk het burlen van de damherten. Neem uw verrekijker mee, want deze najaarsshow mag u niet missen!

Werkzaamheden

Het duin bleef afgelopen zomer lang groen door de vele regen en hoge temperatuur. Nu gaat de herfst van start, en dat betekent voor ons genoeg te doen.

Maaien

Het laatste gerijpte gras wordt in oktober gemaaid, hier zijn we de afgelopen maanden druk mee geweest.

Schapen

Onze schaapherders Daphne van Zomeren en Daphne Hogeweg zijn eind september vertrokken. Vanaf nu staan onze Drentse heideschapen weer in afgerasterde gebieden in de Westhoek en het Paardenkerkhof. De kudde Schonebeekerschapen gaan in de winter terug naar hun eigenaar.

Prunus bestrijden

Vanaf oktober zal de beheerploeg zich weer gaan richten op de bestrijding van de Amerikaanse Vogelkers.

Inrichting

De wegen en paden krijgen hun noodzakelijke onderhoud. Er staan enkele nieuwe banken en afvalbakken opgesteld als proef.

LIFE-project

We starten met de werkzaamheden voor het grote LIFE-project (zie rubriek Natuur en water). Een aantal poelen op het Eiland van Rolvers worden onder handen genomen en we gaan maaien en plaggen bij de Pollenberg, Tonneblink en Groot Zwartevelde.

Vrijwilligers

Onze vrijwilligers die elke woensdag aan de slag zijn hebben een druk programma dit najaar. Ze gaan maaien en aan het werk met de twee poelen op het Eiland van Rolvers.

Wijzer met de natuurwijzer

In het duin leven ontelbare planten en dieren, waaronder veel zeldzame soorten. Wilt u wat hulp bij het herkennen van de vele prachtige dieren? Bij het bezoekerscentrum is een mooie, handige natuurwijzer te koop. Geplastificeerd, dus hij kan tegen een stootje. Ook leuk voor kinderen. Kosten € 4,95.

Bronst damherten

Damherten kijken in de duinen is altijd bijzonder. In de herfst komt er een extra dimensie bij: de bronsttijd. Dan laten de mannetjes weer duidelijk van zich horen. U kunt zelf een kijkje gaan nemen, maar blijft u dan wel op afstand, om de bronst niet te versturen. Of u kunt mee met de bos-

wachter met een excursie. Deze excursies hebben niet het karakter van een foto-safari. U kunt zich maximaal met twee personen aanmelden vanaf 26 september. Ook zijn er aparte excursies voor kinderen.

Praat mee

Waternet start dit najaar met een groot project om het duin nog vitaler en gezonder te maken. Dit wordt mogelijk gemaakt door een Europese Life-subsidie. U kunt hier meer over lezen op pagina 4.

Graag willen we weten wat u van het project vindt en hoe u de veranderingen in het duin ervaart. We nodigen u uit om mee te doen aan een discussiebijeenkomst onder leiding van Onder

zoeksbureau Leisure Result. We zijn op zoek naar mensen die de AWD regelmatig bezoeken en komen genieten als:

- Natuurliefhebbers die goed op de hoogte zijn van de flora en fauna of
- Wandelaars of joggers die de batterij opladen in een groene omgeving.

Wilt u meepraten en herkent u zich in een van deze groepen? Meld u dan aan voor 5 oktober bij Nora de Groen via nora.de.groen@waternet.nl

of **06 13758791**. Vermeld uw naam, adres, telefoonnummer en de groep waarbij u ingedeeld wilt worden.

Groep natuurliefhebbers: vrijdag 19 oktober, 11.30 – 13.00 uur, aansluitend lunch.

Groep recreanten: vrijdag 19 oktober, 14.00 – 15.30 uur, inclusief koffie en gebak. De bijeenkomsten zijn bij Waternet op Vogelenzangseweg 21 in Vogelenzang.

COLOFON

Struinen is een uitgave van Waternet en wordt op verzoek gratis toegezonden. U kunt zich aanmelden via struinen@waternet.nl

Redactie: Afdelingen Bron & natuur-beheer en Communicatie, Waternet

Artdirectie en ontwerp: Lava.nl (Noortje Boer)

Tekst: Michel Verschoor

Aan deze Struinen werkten mee: Miranda Kok, Gerard Scholten, Peter Olijhoek, Judith van de Vlekkert

Fotografie: Alwin Slomp, Gerard Scholten, Joop Hilster, Michel Verschoor, Huub Slingerland, Arie Griffioen

Tips voor de redactie: struinen@waternet.nl
Redactie Struinen
Vogelenzangseweg 21
2114 BA Vogelenzang

16 activiteitenkalender Amsterdamse Waterleidingduinen

**Nieuwe
website**
.....
waternet.nl/awd

Eind
oktober
live!

OKT

WO 3 / DI 9 / VR 12	Wildexcursie voor volwassenen* ☞ (vanaf 16 jaar)	18.00	ingang Oase	€ 15,-
ZO 7	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
ZO 14	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	08.00	ingang Panneland	gratis
DI 16 / MA 22	Wildexcursie voor kinderen* ☞ (8-12 jaar)	17.30	ingang Oase	€ 7,50
WO 17	Met de boswachter naar het geheime kabouterdorp ☞ (4 t/m 7 jaar onder begeleiding van volwassene)	13.30	ingang de Zilk	€ 5,-
WO 17 / 24	Wildexcursie voor volwassenen* ☞ (vanaf 16 jaar)	17.30	ingang Oase	€ 15,-
VR 19	Fietsexcursie ☞	13.00	BC De Oranjekom	€ 5,-
ZO 21	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
WO 24	Op safari met de boswachter ☞ (8 t/m 10 jaar)	14.00	ingang Zandvoortselaan	€ 5,-
ZA 27	Nationale Nacht van de Nacht ☞ Avondwandeling (vanaf 12 jaar), goede conditie nodig	19.30	ingang de Zilk	€ 10,-

NOV

ZA 3	Landelijke Natuurwerkdag: zelf werken in het duin ☞ Aanmelden via www.natuurwerkdag.nl	10.00	Café De Doofpot	gratis
ZA 3	Paddenstoelenexcursie ☞	13.30	BC De Oranjekom	gratis
ZO 4	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
ZO 11	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	08.00	ingang De Zilk	gratis
ZO 18	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis

DEC

ZA 1	Wilde zwanen kijken in verboden gebied ☞ (vanaf 12 jaar)	15.00	ingang Zandvoortselaan	€ 5,-
ZO 2	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
ZO 9	Wandeling met natuurgidsen voor vroege vogels	08.30	ingang Zandvoortselaan	gratis
ZA 15	Snertwandeling: een wandeling die uitloopt op soep ☞	10.00	BC De Oranjekom	€ 7,50
ZO 16	Wandeling met natuurgidsen	13.00	BC De Oranjekom	gratis
DO 27	Bunkers, botten en bibberen ☞ (8 t/m 12 jaar)	15.00	ingang Zandvoortselaan	€ 5,-

* Aanmelden kan vanaf 26 september, maximaal 2 personen. In klein personenbusje, beperkt fotograferen.

BC Bezoekerscentrum ☞ Bij deze excursie is aanmelden nodig en geldt een maximum aantal deelnemers ☞ toegangskaartje altijd verplicht

Bezoekerscentrum De Oranjekom

1e Leyweg 6 (ingang Oase)
2114 BH Vogelenzang
Telefoon: 020 - 608 75 95
Dinsdag t/m zondag 10.00 – 17.00 uur
En op alle feestdagen

Aanmelden excursies

Vanaf een maand van te voren bij het bezoekerscentrum. Excursies duren ongeveer twee uur. Voor de fietsexcursie is een goede conditie vereist. Graag tijdig afmelden als u niet mee kunt. Meer informatie vindt u op www.waternet.nl.

Over Waternet

Waternet houdt zich als eerste organisatie in Nederland bezig met de hele cyclus van water: het schoonmaken en aanvoeren van drinkwater, afvoeren van afvalwater en het onderhouden van dijken en waterkeringen.